

Sveriges Skolkuratorers Förening

YTTRANDE 2012-11-27

Dnr: Ju 2012/3998/L5

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Betänkande av SOU 2012:35 Utredning om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap

(dnr: Ju 2012/3998/L5)

Sveriges Skolkuratorers Förening ställer sig bakom utredningen med dess förslag och anser att det är en väl genomförd utredning som ringar in ärendets komplexitet.

Sammanfattning:

Sveriges Skolkuratorers Förening vill i sitt remissvar sammanfattningsvis understryka vikten av att de lagändringar som föreslås i utredningen genomförs i sin helhet för att stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap ska bli verklighet. Ett helhetsgrepp inom området är nödvändigt för att det ska få avsedd effekt. Utredningens område inbegriper även arbetet med hedersrelaterat våld och med arbetet mot våld i nära relationer.

För oss skolkuratorer är arbetet med informationsspridning och arbetet med attityder beträffande barnäktenskap och tvångsgifte mycket angeläget. Dels behöver vi själva utöka vår kunskap inom området och utveckla arbetsmetoder för vårt skolsociala arbete. Dels behöver vi skolkuratorer vara med som en viktig länk i arbetet med personal, elever och föräldrar i det förebyggande arbetet. Vi behöver även utveckla metoder att arbeta med akuta situationer för att tillsammans med främst socialtjänsten stödja utsatta elever.

Utgångspunkten i utredningen är att **samhället ska se till att alla individer kommer i åtnjutande av sina mänskliga rättigheter och utan åtskillnad på grund av exempelvis kön, religion eller etnisk tillhörighet** (s 91).

Internationellt stöds den svenska uppfattningen i många länder. Det sammanfattas väl genom att Förenta Nationerna har definierat bl.a. tvångsäktenskap, tidiga äktenskap och hemgift som skadliga sedvänjor som utgör en form av våld mot kvinnor och ett brott mot kvinnors mänskliga rättigheter. (s. 26).

Några av utredningens förslag som Sveriges Skolkuratorers Förening särskilt vill uppmärksamma:

1. Tvångsäktenskap kriminaliseras genom en särskild straffbestämmelse. Vissa äktenskapsliknande förbindelser, som inte är giltiga äktenskap, såsom informella äktenskap, omfattas.
2. Barnäktenskap kriminaliseras. Även här inkluderas informella äktenskap.
3. Möjligheten att få dispens för att ingå barnäktenskap tas bort.
4. Inrättande av ett nationellt såsom kompetensteam för att leda, samordna och stödja arbetet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap, liksom mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Ytterligare fyra förslag ges som inte anses vara lika uppseendeväckande men viktiga ur praktisk synvinkel.

5. Socialstyrelsen ges i uppdrag att genomföra ett tillsynsprojekt angående tvångsäktenskap och barnäktenskap hos kommunernas socialtjänst.
6. För att trossamfund och vigselförrättare ska få vigsel tillstånd ska det krävas att de inte genomför några religiösa ”tvångsvigslar” eller barnvigslar. Det skulle inte medföra lagenliga äktenskap men leder till förbindelser med samma effekt i praktiken.
7. Nämnden för statligt stöd till trossamfund ska i sin ordinarie verksamhet föra en dialog med samfunden och vigselförrättarna om barnäktenskap och äktenskap mot den egna viljan.
8. Det ska utarbetas en rekommenderad metod för familjearbete i akuta situationer. Den ska byggas på utvärderingar av de metoder som används på vissa håll i landet idag.

Sveriges Skolkuratorers Förening anser det dessutom angeläget att framhålla följande ur utredningens resonemang:

- I utredningen beskrivs hur svenska myndigheter bör stärka sin samverkan avseende gränsöverskridande ärenden. Idag existerar inte någon strukturerad samverkan kring nödställda i utlandet mellan Utrikesdepartementet, Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Socialstyrelsen. (s. 443-444)
- I utredningen beskrivs även förändringsbehovet hos berörda aktörer. Flera studier tyder på att skolan, socialtjänsten och andra aktörer inte i tillräcklig grad uppmärksammar att unga är utsatta för hot om att bli gifta mot sin vilja eller för hedersrelaterat våld och förtryck. Det verkar dessutom finnas en tendens till bagatellisering av det våld och förtryck som offren utsätts för. Kunskapen och medvetenheten om problematiken och dess konsekvenser behöver höjas hos berörda aktörer. (s. 445-452) Det är viktigt att både ta i beaktande konsekvenser på kort och lång sikt, samt utveckla metoder för förebyggande arbete i dessa frågor.
- Ett konkret förslag från utredningen är informationsinsatser av olika slag (s. 532-533).

Stockholm 2012-11-27

För Sveriges Skolkuratorers Förening

Styrelsen genom Maria Malmgren